

Diary 17 – 14 October 2013

Tæt på moskusokser

Det er en fantastisk oplevelse at komme så tæt på et stort dyr. Den godt 200 kilo tunge moskusokse ligger foran os. Vi er fem mand, alle i fuld gang med hver vores gøremål. En holder fast i hornene og holder øje med at vejtrækningen er stabil. To mand er i gang med at tage hårprøver og de sidste to er ved at påmontere et satellithalsbånd på moskusoksen. Vi ankom for bare 8 dage siden og allerede nu har vi nået vores mål med at sætte satellithalsbånd på 14 moskusoksekøer.

Jeg er kommet til Zackenberg forskningsstation med min kollega og dyrlæge Carsten Grøndahl fra Zoologisk Have i København. Zoo er med i et projekt, ledet af Niels Martin Schmidt, som skal kortlægge bevægelsesmønstre hos moskusokser i Wollaston Forland via satellit. Registrering af positioner sendes en gang i timen til en satellit og data kan herefter hentes til computeren. Det bliver spændende at følge moskusokserne de næste 15-18 måneder og se hvor stor forskel der er på deres sommer- og vinteropholdssteder.

Som stambogsfører og avlskoordinator for moskusokser i europæiske zoologiske haver, er det desværre sjældent, at jeg kommer så tæt på disse, næsten eventyragtige, fortidsrepræsentanter. Derfor er begejstringen og påskønnelsen stor, for nu at sidde helt tæt på den sovende moskusokse. Jeg er også glad for at have Carsten med, for jeg ved, at han er garant for at moskusoksen forbliver sovende, så længe det er nødvendigt. Mit primære arbejde med moskusokserne foregår foran computeren. Stambogsdata, såsom slægtskab, fødsler og dødsfald, bruges til at beregne indavl og vækstrater for den samlede population af moskusokser i det europæiske avlssamarbejde. Dette danner grundlag for de avlsanbefalinger, der udsendes hvert år til de andre zoologiske haver.

Det er ikke nemt at bedøve dyr. En udbredt misforståelse er, at det bare gælder om, at give dyret en hel masse sovemedicin. Men det er absolut ikke tilfældet. Bedøvelsespilen, som vi bruger, indeholder et mix af fire forskellige stoffer. Et stærkt morfinlignende stof, der virker smertestillende og beroligende. Derudover to stærkt sløvende stoffer og til sidst, ketamin, som er rent bedøvende. Kombinationen gør, at dyret bliver næsten bevidstløst, men bliver ved med at trække vejret og kan bøvse vomgas op. Det er vigtigt at supplere vejtrækningen med ren ilt helt ned i svælget. De sløvende stoffer hæmmer vejtrækningen, men med supplerende ilt i svælget, er det ikke noget problem at bibeholde en høj iltmætning i blodet, selv med kun få vejtrækninger i minuttet.

Selv om vi allerede nu har fuldført vores formål med turen herop, er jeg bestemt ikke ked af, at have næsten halvanden uge tilbage. Synet af op mod hundrede moskusokser, fordelt ud over kærrene syd for stationen, i den opgående sol, nyder jeg hver morgen.

Mikkel Stelvig

Zoolog, Zoologisk Have København